

στόμα

στόμα, το, ουσ. [<αρχ. στόμα], το στόμα. **1.** ο άνθρωπος ως μονάδα κατανάλωσης τροφής: «σκοτώνεται κάθε μέρα στη δουλειά, γιατί έχει πέντε στόματα να θρέψει». (Λαϊκό τραγούδι: και στο σπίτι δεν υπάρχει ούτε μια σταγόνα λάδι, τόσα **στόματα** πώς ζούνε πρωί, μεσημέρι, βράδυ;). **2.** στον πλ. **τα στόματα**, ο κοινωνικός περίγυρος, που σχολιάζει, που κριτικάρει τις πράξεις κάποιου ή κάποιων: «έχω ακούσει πως μερικά στόματα σε κατακρίνουν για τις παρέες που κάνεις». Υποκορ. **στοματάκι, το**. Μεγεθ. **στοματάρα, η**. Σπάνια ακούγεται λανθασμένα και **στόμας, ο**. (Ακολουθούν 189 φρ.)·

- αγγελική φωνή από γαϊδάρου στόμα, βλ. λ. γαϊδαρος·

- αθύρωτο στόμα, βλ. συνηθέστ. *αθύλωτο στόμα*·

- *ακόμη το στόμα του μυρίζει γάλα*, λέγεται ειρωνικά ή υποτιμητικά για άτομο που, χωρίς να έχει τις απαιτούμενες γνώσεις στη ζωή ή σε ένα επάγγελμα ή μια τέχνη λόγω μικρής ηλικίας, θέλει ή προσπαθεί να συμβουλέψει άλλους, που είναι και μεγαλύτεροί του αλλά και πολύ πιο έμπειροι από αυτό: «ακόμη το στόμα του μυρίζει γάλα και θέλει να μας κάνει και το δάσκαλο!». Για συνών. βλ. φρ. *ακόμη δε βγήκε απ' το καβούκι του*, λ. καβούκι·

- *αμάν αυτό το στόμα σου!* έκφραση αγανάκτησης ή δυσαρέσκειας σε κάποιον που μιλάει ασταμάτητα ή που κακολογεί συνεχώς: «αμάν αυτό το στόμα σου! Όταν αρχίζει(ς) να μιλά(ς) δεν αφήνει(ς) άλλον κανέναν να μιλήσει || αμάν αυτό το στόμα σου! Δε θα πει(ς) καλό λόγο για κανέναν!»·

- *αν είχε στόμα, θα μιλούσε*, βλ. φρ. *στόμα να 'χε, θα μιλούσε*·

- *άναψε το στόμα μου*, **α.** κάηκα από κάποιο φαγητό, γιατί περιείχε πολλά μπαχαρικά, ή από κάποιο ρόφημα, που ήταν πολύ ζεστό: «μόλις έφαγα την πρώτη κουταλιά, άναψε το στόμα μου απ' το πιπέρι που είχε το φαγητό». **β.** μιλούσα ασταμάτητα και για πολλή ώρα: «άναψε το στόμα μου να τον συμβουλευώ, αλλά αυτός πού να βάλει μυαλό!»·

- *ανοίγω το στόμα μου*, **α.** μιλώ: «μην ανοίγεις το στόμα σου, αφού δεν ξέρεις για ποιο πράγμα μιλάμε». (Νησιώτικο τραγούδι: *ήρθε η ώρα κι η στιγμή το στόμα μου ν' ανοίξω και στην καλή παρέα μου καληνύχτα ν' αφήσω*). **β.** προδίδω: «έφαγε τόσο ξύλο στην Ασφάλεια, που στο τέλος άνοιξε το στόμα του και τα ξέρασε όλα»·

- *άνοιξ' ένα στόμα μια πιθαμή!* αντιμίλησε προκλητικά: «εγώ του είπα να προσέχει να μην κάνει καμιά ζημιά, κι αυτός άνοιξ' ένα στόμα μια πιθαμή!». Πολλές φορές, συνοδεύεται με χειρονομία του ομιλητή να επιδεικνύει την πιθαμή του· βλ. και φρ. *άνοιξ' ένα στόμα να(!)*·

- *άνοιξ' ένα στόμα να!* έμεινε κατάπληκτος, εμβρόντητος: «μόλις μ' είδε με το καινούριο μου αυτοκίνητο, άνοιξ' ένα στόμα να!». Πολλές φορές, συνοδεύεται από χειρονομία με τις δυο παλάμες, καθώς εφάπτονται με τις εσωτερικές τους πλευρές και με τους καρπούς σταθερά ενωμένους σε οριζόντια θέση, να ανοίγουν από την πλευρά των δαχτύλων, σαν να θέλει ο ομιλητής να καταδείξει το μέγεθος του ανοίγματος του στόματος· βλ. και φρ. *άνοιξ' ένα στόμα μια πιθαμή(!)*·

- *άνοιξ' ένα στόμα σαράντα πήγες!* βλ. συνηθέστ. *άνοιξ' ένα στόμα μια πιθαμή(!)*·

- *άνοιξαν πολλά στόματα*, μίλησαν πολλά άτομα για ένα θέμα το οποίο επιδίωκαν κάποιοι να μείνει στην αφάνεια, να το κουκουλώσουν: «μετά την αποκάλυψη της ανάμειξης του υπουργού στις παράνομες προμήθειες, άνοιξαν πολλά στόματα τα οποία μέχρι εκείνη τη στιγμή δε μιλούσαν»·

- *άνοιξε το στόμα σου!* (προτρεπτικά) μίλα: «άνοιξε, επιτέλους, το στόμα σου, πες κι εσύ κάτι!»·

- *απ' το δικό σου στόμα*, από σένα τον ίδιο, από σένα προσωπικά: «αυτό που άκουσα πως λες για μένα, θέλω να τ' ακούσω κι απ' το δικό σου στόμα». (Λαϊκό τραγούδι: *πάρε με στο τηλέφωνο, κι απ' το δικό σου στόμα, θέλω*

ν' ακούσω να μου πεις πως μ' αγαπάς ακόμα)·

- απ' το στόμα μου το πήρες, είπες ακριβώς αυτό που ήμουν έτοιμος να πω: «απ' τη στιγμή που ξέρουμε πως είναι καρφί, αν ξανάρθει στην παρέα μας λέω να τον διώξουμε. -Απ' το στόμα μου το πήρες»·

- απ' το στόμα σου και στου Θεού τ' αφτί! βλ. λ. [Θεός](#)·

- από στόμα κοράκου θ' ακούσεις κρα, βλ. λ. [κόρακας](#)·

- από στόμα σε στόμα, με τον προφορικό λόγο, προφορικά: «η μεγάλη είδηση διαδόθηκε αμέσως από στόμα σε στόμα»·

- απύλωτο στόμα, λέγεται για άτομο που συνηθίζει να αυθαδιάζει ή να κατηγορεί συστηματικά τους άλλους, που δηλ. το στόμα του δεν κλείνεται από καμιά θύρα, πύλη: «ένα τέτοιο απύλωτο στόμα, αν είναι δυνατό να πει καλή κουβέντα για άνθρωπο!»·

- βάζω κάτι στο στόμα μου ή βάζω στο στόμα μου κάτι, **α.** τρώω σε μικρή ποσότητα είτε από βιασύνη είτε για να ξεγελάσω την πείνα μου: «κατά τις δώδεκα βάζω κάτι στο στόμα μου, γιατί δεν αντέχω μ' άδειο στομάχι μέχρι το μεσημέρι». **β.** πολλές φορές προτρεπτικά ή συμβουλευτικά βάλε κάτι στο στόμα σου ή βάλε στο στόμα σου κάτι: «βάλε κάτι στο στόμα σου, γιατί θ' αργήσουμε να φάμε»·

- βάζω λόγια στο στόμα του, βλ. λ. [λόγος](#)·

- βάζω στο στόμα μου (κάποιον), βλ. φρ. *πιάνω στο στόμα μου (κάποιον)*·

- βάζω τ' όνομα (κάποιου) στο στόμα μου, βλ. λ. [όνομα](#)·

- βάζω το κεφάλι μου στο στόμα του λύκου, βλ. λ. [κεφάλι](#)·

- βαστώ το στόμα μου κλειστό, βλ. φρ. *κρατώ το στόμα μου κλειστό*·

- βγάζει αφρούς απ' το στόμα του, βλ. λ. [αφρός](#)·

- βγάζει φλόγες απ' το στόμα του, βλ. λ. [φλόγα](#)·

- βγάζει φωτιές απ' το στόμα του, βλ. λ. [φωτιά](#)·

- βουλώνω πολλά στόματα, θρέφω πολλούς ανθρώπους, συντηρώ μεγάλη οικογένεια: «σκοτώνεται όλη τη μέρα στη δουλειά, γιατί έχει να βουλώσει πολλά στόματα»· βλ. και φρ. *ταΐζω πολλά στόματα*·

- βουλώνω τὰ στόματα του κόσμου ή βουλώνω το στόμα του κόσμου, με διάφορους τρόπους αποτρέπω αρνητικά σχόλια για κάποιον ή για μένα τον ίδιο: «τόσα χρόνια βοηθάω τους πάντες μόνο και μόνο για να βουλώνω τα στόματα του κόσμου απ' την κακή διαγωγή σου»·

- βουλώνω το στόμα μου, βλ. φρ. *κλείνω το στόμα μου*·

- γαμώ το στόμα σου, υβριστική έκφραση σε άτομο που μιλάει συνέχεια ή σε άτομο που αισχρολογεί, που κακολογεί συνεχώς. Συνήθως η φρ. κλείνει πάλι με το ρ. *γαμώ*: «κλείσ' το, γαμώ το στόμα σου, γαμώ για να μιλήσει και κανένας άλλος! || γαμώ το στόμα σου γαμώ, δε θα πεις ποτέ καλή κουβέντα για άνθρωπο!»·

- γεια στο στόμα σου! βλ. λ. [γεια](#)·

- γλίτωσα απ' το στόμα του καρχαρία, βλ. συνηθέστ. *γλίτωσα απ' τα σαγόνια του καρχαρία*, λ. *σαγόνη*·

- γλίτωσα απ' του λύκου το στόμα, βλ. λ. [λύκος](#)·

- γλίτωση απ' του χάρου το στόμα, βλ. λ. [χάρος](#).
- δε βάζει τη γλώσσα στο στόμα του, βλ. λ. [γλώσσα](#).
- δε βγάζω λέξη απ' το στόμα μου, βλ. λ. [λέξη](#).
- δεν ανοίγω το στόμα μου, **α.** δεν αρθρώνω, δε λέω λέξη από αμηχανία, ταραχή, κατάπληξη, ντροπή, φόβο ή τρόμο: «κάθε φορά που έχω άδικο, ό,τι και να μου πουν, δεν ανοίγω το στόμα μου || μόλις τον είδα αγκαλιά με τη γυναίκα του καλύτερου φίλου του, δεν μπόρεσα ν' ανοίξω το στόμα μου || δεν μπόρεσα ν' ανοίξω το στόμα μου, μόλις τον είδα να 'ρχεται καταπάνω μου με το μαχαίρι στο χέρι». **β.** (γενικά) δε μιλώ, δε λέω τίποτα: «όταν πεισμώνει, ό,τι και να του πεις, δεν ανοίγει το στόμα του». **γ.** δεν προδίδω: «παρόλο το ξύλο που έφαγε στην Ασφάλεια να μαρτυρήσει τους συνενόχους του, δεν άνοιξε το στόμα του». **δ.** είμαι κατ' εξοχήν ολιγόλογος: «όταν μιλούν άνθρωποι που ξέρουν πολλά περισσότερα από μένα, εγώ δεν ανοίγω το στόμα μου».
- δεν έβαλα μπουκιά στο στόμα μου, δεν έφαγα τίποτα, είμαι νηστικός: «απ' το πρωί δεν έβαλα μπουκιά στο στόμα μου και τώρα πεινώ σαν λύκος».
- δεν έκλεισε καθόλου το στόμα του, μιλούσε συνεχώς, φλυαρούσε αδιάκοπα: «απ' τη στιγμή που κάθισε στην παρέα μας, δεν έκλεισε καθόλου το στόμα του».
- δεν έβαλα τίποτα στο στόμα μου, βλ. φρ. *δεν έβαλα μπουκιά στο στόμα μου*.
- δεν έκλεισε καθόλου το στόμα του, βλ. φρ. *δεν έκλεισε στιγμή το στόμα του*.
- δεν έκλεισε στιγμή το στόμα του, το άτομο για το οποίο γίνεται λόγος, μιλούσε συνεχώς: «απ' την ώρα που ήρθε και κάθισε στο τραπέζι μας, δεν έκλεισε στιγμή το στόμα του».
- δεν έχει να βάλει ψωμί στο στόμα του, βλ. λ. [ψωμί](#).
- δεν ξέρει ν' ανοίξει το στόμα του, (για τραγουδιστές, τραγουδίστριες) δεν ξέρει να τραγουδά, δεν έχει φωνή για να ασχοληθεί επαγγελματικά με το τραγούδι: «πολλοί επώνυμοι κατηγορούν το fame story ότι βραβεύει τραγουδιστές, που δεν ξέρουν ν' ανοίξουν το στόμα τους».
- δεν παίρνεις κουβέντα απ' το στόμα του, βλ. λ. [κουβέντα](#).
- δεν παίρνεις λέξη απ' το στόμα του, βλ. λ. [λέξη](#).
- έβγαλε το στόμα μου μαλλιά ή έβγαλε μαλλιά το στόμα μου, βλ. συνηθέστ. *μάλλιασε το στόμα μου*.
- είναι άσχημο στόμα, βλ. συνηθέστ. *έχει άσχημο στόμα*.
- είναι βρόμικο στόμα, βλ. συνηθέστ. *έχει βρόμικο στόμα*.
- είναι κακό στόμα, βλ. συνηθέστ. *έχει κακό στόμα*.
- είναι ένα στόμα! βλ. συνηθέστ. *έχει ένα στόμα(!)*.
- είναι με το γέλιο στο στόμα ή έχει το γέλιο στο στόμα, βλ. λ. [γέλιο](#).
- έμεινα με τη γλύκα στο στόμα, βλ. λ. [γλύκα](#).
- έμεινε με το δάχτυλο στο στόμα, βλ. λ. [δάχτυλο](#).
- έπεσα στου λύκου το στόμα, βλ. λύκος.

- έφτασε η ψυχή στο στόμα, βλ. λ. [ψυχή](#).
- έφυγε με την μπουκιά στο στόμα, βλ. λ. [μπουκιά](#).
- έχει άσχημο στόμα, **α.** είναι αισχρολόγος: «δεν μπορεί να πει καλό για κανέναν, γιατί έχει άσχημο στόμα». **β.** μιλάει σκληρά, δε χαρίζεται σε κανέναν: «πρόσεξε μην τα βάλει μαζί σου, γιατί έχει άσχημο στόμα».
- έχει βρόμικο στόμα, συνηθίζει να βρίζει: «όταν υπάρχουν γυναίκες στην παρέα μας τον διώχνουμε, γιατί έχει βρόμικο στόμα».
- έχει γλυκό στόμα, **α.** είναι ευχάριστος, ευγενικός: «χαίρεσαι να του ακούς, γιατί έχει γλυκό στόμα». **β.** (για γυναίκες) είναι ποθητό, ηδονικό: «χαίρεσαι να τη φιλάς, γιατί έχει γλυκό στόμα». (Λαϊκό στόμα: σαν λουλούδι πλάνο, μαγικό, μυρωμένο και μεθυστικό **είναι το γλυκό της στόμα** το φιδίσιο της το σώμα).
- έχει ένα στόμα! **α.** είναι ιδιαίτερα αισχρολόγος: «δεν μπορείς να κάνεις σοβαρή κουβέντα μαζί του, γιατί έχει ένα στόμα!». Συνήθως η φρ. κλείνει με το Θεός να σε φυλάει. **β.** μιλάει πολύ σκληρά, δε χαρίζεται σε κανέναν: «μην του τσιγκλάς, γιατί έχει ένα στόμα!». Συνήθως η φρ. κλείνει με το Θεός να σε φυλάει. **γ.** είναι μεγάλος κουτσομπόλης: «μη διανοηθείς να του εμπιστευτείς τίποτα, γιατί έχει ένα στόμα!». Συνήθως η φρ. κλείνει με το Θεός να σε φυλάει. **δ.** είναι ιδιαίτερα ικανός ρήτορας: «έχει ένα στόμα, που, όση ώρα και να μιλάει, χαίρεσαι να τον ακούς!». **ε.** (ιδίως για γυναίκες) έχει όμορφο στόμα, σαρκώδη χείλη: «έχει ένα στόμα, που σου 'ρχεται να το δαγκάσεις!».
- έχει ένα στόμα σαν απόπατο ή έχει ένα στόμα σκέτο απόπατο, βλ. φρ. έχει ένα στόμα σαν βόθρο.
- έχει ένα στόμα σαν βόθρο ή έχει ένα στόμα σκέτο βόθρο, είναι πολύ αθυρόστομος, βρίζει ακατάσχετα: «όταν είναι στα καλά του, το στόμα του στάζει μέλι, όταν όμως νευριάσει, έχει ένα στόμα σαν βόθρο».
- έχει ένα στόμα σαν χρεία ή έχει ένα στόμα σκέτη χρεία, βλ. συνηθέστ. έχει ένα στόμα σαν βόθρο.
- έχει ένα στόμα σαν πηγάδι, έχει πολύ μεγάλο στόμα: «όταν κάνει πως γελάει αυτός ο άνθρωπος, σε τρομάζει, γιατί έχει ένα στόμα σαν πηγάδι». βλ. και φρ. έχει μεγάλο στόμα.
- έχει κακό στόμα, μιλάει πάντοτε με κακία για τους άλλους: «δεν είπε ποτέ καλό για κανέναν, γιατί έχει κακό στόμα». βλ. και φρ. έχει άσχημο στόμα.
- έχει καλό στόμα, **α.** μιλάει πάντοτε με καλοσύνη και αγάπη: «δεν άκουσα ποτέ απ' αυτόν τον άνθρωπο να πει κακό για κάποιον, γιατί έχει καλό στόμα». **β.** είναι καλός ρήτορας: «μπορώ να τον ακούω με άνεση, γιατί έχει καλό στόμα».
- έχει κλειδωνιά στο στόμα του, βλ. λ. [κλειδωνιά](#).
- έχει λουκέτο στο στόμα του, βλ. λ. [λουκέτο](#).
- έχει μεγάλο στόμα, μιλάει πολύ, ιδίως συνηθίζει να αντιμιλάει ή να αναφέρεται θαρρετά στα κακώς κείμενα: «μην του πας κόντρα αυτού του ανθρώπου γιατί έχει μεγάλο στόμα και θα σου σπάσει τα νεύρα || δε θα του βγει σε καλό που έχει μεγάλο στόμα, γιατί έμαθε ο διευθυντής του πως τον κατηγορεί ως υπεύθυνο για τις απολύσεις που έγιναν».
- έχει φερμουάρ στο στόμα του, βλ. λ. [φερμουάρ](#).
- έχω το στόμα μου βουλωμένο ή έχω βουλωμένο το στόμα μου, βλ. φρ. βουλώνω το στόμα μου.
- έχω το στόμα μου κλεισμένο ή έχω κλεισμένο το στόμα μου, βλ. συνηθέστ. έχω το στόμα μου κλειστό.
- έχω το στόμα μου κλειστό ή έχω κλειστό το στόμα μου, βλ. φρ. κλείνω το στόμα μου.

- θα μου 'βγαине η ψυχή απ' το στόμα, βλ. λ. [ψυχή](#).
- θα σου βάλω πιπέρι στο στόμα ή θα σου βάλω στο στόμα πιπέρι, βλ. λ. [πιπέρι](#).
- κλείνω το στόμα μου, παύω να μιλώ, σωπαίνω: «όταν υπάρχουν γεροντότεροι στην παρέα, κλείνω το στόμα μου και ακούω προσεκτικά τι λένε»· βλ. και φρ. κρατώ το στόμα μου κλειστό·
- κοιτάζω μ' ανοιχτό στόμα ή κοιτάζω μ' ανοιχτό το στόμα ή κοιτάζω μ' ανοιχτό το στόμα μου ή κοιτάζω με το στόμα ανοιχτό ή κοιτάζω με το στόμα μου ανοιχτό, βλ. φρ. μένω μ' ανοιχτό στόμα. (Τραγούδι: πλήρωσες να μπεις και **κοιτάς με ορθάνοιχτο στόμα**, φλόγες να έχουν ζώσει τον στίβο και πού είσαι ακόμα)·
- κόλλησε το στόμα μου, βλ. συνηθέστ. κόλλησε η γλώσσα μου, λ. γλώσσα·
- κρατώ το στόμα μου κλειστό ή κρατώ κλειστό το στόμα μου, σωπαίνω, δε μιλώ, δεν αποκαλύπτω μυστικό, που μπορεί να βλάψει κάποιον: «μπορούσε με μια λέξη του να μας ρίξει όλους στη φυλακή, όμως, ευτυχώς, κράτησε το στόμα του κλειστό». (Τραγούδι: **κράτα το στόμα σου κλειστό**, κράτα για σένα το σωστό κι άσε με μένα τον τρελό, κατά πώς θέλω να γλεντώ το χάλι μου, κύριε Μιχάλη)·
- κρέμομαι απ' το στόμα του, η τύχη μου εξαρτάται από αυτό που θα πει: «το ξέρει πως κρέμομαι απ' το στόμα του, γι αυτό πιστεύω πως θα σκεφτεί καλά τι θα καταθέσει στη δίκη»· βλ. και φρ. κρέμομαι απ' τα χείλη του, λ. χείλι·
- λέει ό,τι του 'ρχεται στο στόμα, μιλάει απερίσκεπτα, στην τύχη, τα νοήματά του δεν έχουν ειρμό και περιεχόμενο: «όταν πει κάνα δυο ποτηράκια, λέει ό,τι του 'ρχεται στο στόμα». Συνών. λέει ό,τι θέλει / λέει ό,τι λάχει / λέει ό,τι του καπνίσει / λέει ό,τι του κατέβει / λέει ό,τι να 'ναι / λέει ό,τι του 'ρθει / λέει ό,τι φτάσει·
- μ' άφησε μ' ανοιχτό το στόμα ή μ' άφησε με το στόμα ανοιχτό, από κάτι που μου είπε ή μου έδειξε ή από την εν γένει συμπεριφορά του με άφησε κατάπληκτο, εμβρόντητο και δεν μπόρεσα να αρθρώσω λέξη: «μόλις μου 'δωσε χωρίς δεύτερο λόγο τα δανεικά που του ζήτησα, μ' άφησε με το στόμα ανοιχτό»·
- μ' άφησε με τη γλύκα στο στόμα, βλ. λ. [γλύκα](#).
- μ' ένα στόμα, δια βοής και ομόφωνα: «οι υπερασπιστές της πόλης απέρριψαν μ' ένα στόμα την πρόταση παράδοσης»·
- μ' έστειλαν στον λύκου το στόμα, βλ. λ. [λύκος](#).
- μάζεψε το στόμα σου, (απειλητικά) πάψε να μιλάς, ιδίως άσχημα ή προσβλητικά για μένα τον ίδιο ή και για πρόσωπο που με ενδιαφέρει: «μάζεψε το στόμα σου και πάψε να με κατηγορείς, γιατί θα πλακωθούμε στις μπουνιές»·
- μάλλιασε το στόμα μου, βλ. συνηθέστ. μάλλιασε η γλώσσα μου·
- με μισό στόμα, συμφωνία ή υπόσχεση που γίνεται ή που δίνεται χωρίς προθυμία, χωρίς ευχαρίστηση: «μου 'δωσε το λόγο του πως θα με βοηθήσει, αλλά μου το 'πε με μισό στόμα»·
- με την κοιλιά στο στόμα, βλ. λ. [κοιλιά](#).
- με την μπουκιά στο στόμα, βλ. λ. [μπουκιά](#).
- με την ψυχή στο στόμα, βλ. λ. [ψυχή](#).
- με το στόμα άρα μάρρα, με τα χέρια κουλαμάρρα, βλ. λ. άρα μάρρα·
- με το στόμα μπάρα μπάρα, με τα χέρια κουλαμάρρα, βλ. λ. μπάρα μπάρα·

- με το στόμα φάε σκατά και με τα χέρια κάτσε, βλ. συνηθέστ. με το στόμα άρα μάρα, με τα χέρια κουλαμάρα·
- μένω μ' ανοιχτό στόμα ή μένω μ' ανοιχτό το στόμα ή μένω μ' ανοιχτό το στόμα μου ή μένω με το στόμα ανοιχτό ή μένω με το στόμα μου ανοιχτό, α. εκπλήσσομαι έντονα, δεν μπορώ να αρθρώσω λέξη από απροσδόκητο λόγο ή συμβάν που ακούω ή βλέπω: «έμεινα με το στόμα ανοιχτό, μόλις τον είδα να φιλιέται με τη γυναίκα του φίλου του». (Λαϊκό τραγούδι: *ως κι ο Διάβολος ακόμα μένει μ' ανοιχτό το στόμα και του έρχεται ζαλάδα, στων Ρωμιών την εξυπνάδα*). β. αισθάνομαι έντονη απορία ή θαυμασμό για κάτι που ακούω ή βλέπω, και δεν μπορώ να αρθρώσω λέξη: «μόλις του ζήτησα δανεικά και μου τα 'δωσε αμέσως, έμεινα με το στόμα ανοιχτό || έμεινα με το στόμα μου ανοιχτό, μόλις έμαθα πως πέρασε πρώτος στο πανεπιστήμιο»·
- μέσα στο στόμα μου το 'χω, βλ. φρ. στο στόμα μου το 'χω·
- μην ανοίξω το στόμα μου! απειλητική έκφραση εναντίον κάποιου πως αν αρχίσω να μιλάω, θα πω πράγματα που δεν του συμφέρουν καθόλου ή και που τον ενοχοποιούν: «σε μένα μην κάνεις το μάγκα, γιατί μην ανοίξω το στόμα μου! Δε θα ξέρεις από πού να φύγεις». (Λαϊκό τραγούδι: *φύγε πριν ανοίξω το στόμα μου, φύγε πριν στα πω μαζεμένα, φύγε οι πληγές μου στο σώμα μου είν' ακόμη από σένα*)·
- μην πέσεις στο στόμα του, συμβουλευτική έκφραση σε κάποιον να προσέχει το άτομο για το οποίο γίνεται λόγος, γιατί συνηθίζει να βρίζει, να κατηγορεί, να κακολογεί, να διαβάλλει: «πρόσεχε μην πέσεις στο στόμα του, γιατί δε σε ξεπλένει ούτε ο Νιαγάρας»·
- μιλώ έξω απ' το στόμα, βλ. συνηθέστ. μιλώ έξω απ' τα δόντια, λ. δόντι·
- μου άρπαξε μέσ' απ' το στόμα την μπουκιά ή μου άρπαξε την μπουκιά μέσ' απ' το στόμα, βλ. λ. [μπουκιά](#)·
- μου βγαίνει η ψυχή απ' το στόμα, βλ. λ. [ψυχή](#)·
- μου βγήκε η ψυχή απ' το στόμα, βλ. λ. [ψυχή](#)·
- μου πήρε μέσ' απ' το στόμα την μπουκιά ή μου πήρε την μπουκιά μέσ' απ' το στόμα, βλ. λ. [μπουκιά](#)·
- μου 'φαγε μέσ' απ' το στόμα την μπουκιά ή μου 'φαγε την μπουκιά μέσ' απ' το στόμα, βλ. λ. [μπουκιά](#)·
- μου 'φερε την ψυχή στο στόμα, βλ. λ. [ψυχή](#)·
- μπήκα στου λύκου στο στόμα, βλ. λ. [λύκος](#)·
- ν' αγιάσει το στόμα σου! βλ. φρ. γεια στο στόμα σου! λ. γεια·
- να κρέμεσαι απ' το στόμα του! βλ. συνηθέστ. να κρέμεσαι απ' τα χείλη του! λ. χείλι·
- να μη σε πιάσω στο στόμα μου! (απειλητική ή προειδοποιητικά) αν ασχοληθώ με το άτομό σου, θα σε κακολογήσω τόσο πολύ, που σίγουρα θα σου δημιουργήσω πρόβλημα: «μη με πας κόντρα, γιατί, να μη σε πιάσω στο στόμα μου!». Μερικές φορές, η φρ. κλείνει με το άντε γιατί α· βλ. και φρ. να μην ανοίξω το στόμα μου(!)·
- να μην ανοίξω το στόμα μου! (απειλητικά ή προειδοποιητικά) να μην αρχίσω να μιλώ, γιατί θα πω πράγματα που δε σε συμφέρουν και που πιθανώς μπορεί και να σε βλάψουν: «μην κάνεις σε μένα που σε ξέρω τον καλό και τον τίμιο, για να μην ανοίξω το στόμα μου!». Μερικές φορές, η φρ. κλείνει με το άντε γιατί α· βλ. και φρ. να μη σε πιάσω στο στόμα μου(!)·
- ξεράθηκε το στόμα μου, βλ. φρ. στέγνωσε το στόμα μου·
- ξέφυγα απ' του χάρου το στόμα, βλ. λ. [χάρος](#)·
- όταν μιλάς για (κάποιον ή κάτι), να πλένεις πρώτα το στόμα σου, δηλώνει πως το πρόσωπο ή το θέμα στο οποίο

αναφέρεται ο συνομιλητής μας είναι πολύ σπουδαίο και για το λόγο αυτό είναι άξιο μεγάλου σεβασμού: «όταν μιλάς για τη μάνα μου, να πλένεις πρώτα το στόμα σου || όταν μιλάς για τη δημοκρατία, να πλένεις πρώτα το στόμα σου». Συνήθως μετά το τέλος της φρ. αναφέρεται και το είδος με το οποίο πρέπει να πλυθεί το στόμα, όπως είναι η *χλωρίνη*, το *κεζάπι*, το *άκουα φόρτε*, το *ντουμποφλό* και άλλα παρόμοια δραστικά απορρυπαντικά ή καθαριστικά υγρά, και πολύ σπάνια αναφέρεται η *οδοντόκρεμα*.

- *παίρνω στο στόμα μου (κάποιον)*, βλ. συνηθέστ. *πάνω στο στόμα μου (κάποιον)*.

- *παίρνω τ' όνομα (κάποιου) στο στόμα μου*, βλ. λ. [όνομα](#).

- *πέρασα απ' του λύκου το στόμα*, βλ. λ. [λύκος](#).

- *πες τα ν' αγιάσει το στόμα σου!* βλ. συνηθέστ. *πες τα χρυσόστομε!* λ. χρυσόστομος.

- *πες το ν' αγιάσει το στόμα σου!* βλ. συνηθέστ. *πες το χρυσόστομε!* λ. χρυσόστομος.

- *πέφτω στα στόματα του κόσμου* ή *πέφτω στο στόμα του κόσμου*, συζητιέμαι, σχολιάζομαι αρνητικά: «πώς να μην πέσεις στα στόματα του κόσμου με τις παλιοπαρέες που γυρνάς!».

- *πέφτω στο στόμα του*, με βρίζει, με κατηγορεί, με κακολογεί, με διαβάλλει: «κάθε φορά που πέφτω στο στόμα του, έχω φασαρίες με τη γυναίκα μου, γιατί πιστεύει σ' αυτά που λέει».

- *πάνω στο στόμα μου (κάποιου)*, αναφέρομαι σε κάποιον με όχι κολακευτικά λόγια, τον κακολογώ: «εμένα μην μου παριστάνεις τον τίμιο άνθρωπο, γιατί, αν σε πιάσω στο στόμα μου, δε θα ξέρεις από πού να φύγεις!».

- *πάνω τ' όνομα (κάποιου) στο στόμα μου*, βλ. λ. [όνομα](#).

- *ποιος ακούει το στόμα της!* αναφορά σε γυναίκα από την οποία είμαστε σίγουροι πως θα δεχτούμε αυστηρές επιπλήξεις ή πως θα υποχρεωθούμε να υπομένουμε την ακατάσχετη γκρίνια της, αν κάνουμε ή δεν κάνουμε κάτι: «είναι κάπως αδιάθετη η γυναίκα μου κι αν δεν πάω σήμερα νωρίς στο σπίτι, ποιος ακούει το στόμα της! || αύριο έχουμε την επέτειο του γάμου μας κι αν δεν της αγοράσω ένα δαχτυλίδι που της γυάλισε, ποιος ακούει το στόμα της!». Η αναφορά σε γυναίκα, γιατί πως, αυτή δημιουργεί συνήθως την γρίνια σε ένα σπίτι. Λέγεται και για άντρα.

- *πρόσεχε το στόμα σου!* **α.** συμβουλευτική έκφραση σε κάποιον να είναι κόσμιος στις εκφράσεις του: «εκεί που θα πάμε πρόσεχε το στόμα σου, γιατί θα είναι όλοι με τις οικογένειές τους». **β.** απειλητική έκφραση σε άτομο που μιλάει προσβλητικά, προκλητικά ή επιθετικά σε μας ή για άτομο που μας ενδιαφέρει, γιατί θα επέμβουμε δυναμικά εναντίον του: «πρόσεχε το στόμα σου, γιατί δε θ' ανεχτώ άλλο τις βλακειές που λες για το φίλο μου!». Συνήθως της φρ. προτάσσεται το *για*. Συνών. *πρόσεχε τα λόγια σου!* / *πρόσεχε τη γλώσσα σου(!)*.

- *πρόσεχε το στόμα του*, συμβουλευτική έκφραση σε κάποιον να προσέχει το άτομο για το οποίο γίνεται λόγος, γιατί συνηθίζει να κακολογεί, να διαβάλλει τους άλλους: «όχι πολλά πάρε δώσε με τον τάδε, και το κυριότερο, πρόσεχε το στόμα του». Συνών. *πρόσεχε τη γλώσσα του*.

- *ράβω το στόμα μου*, **α.** αποφασίζω να πάψω στο εξής να μιλώ: «αφού κανείς δε μ' ακούει, ράβω κι εγώ το στόμα μου και πέστε ό,τι θέλετε».

- *ράψε το στόμα σου!* λέγεται προτρεπτικά, συμβουλευτικά ή και απειλητικά με την έννοια πάψε να μιλάς, βούλωσ' το(!): «ράψε το στόμα σου, γιατί δεν ανέχομαι να κατηγορείς το φίλο μου!».

- *σε κλεισμένο στόμα μύγα δεν μπαίνει*, βλ. λ. *μύγα*.

- *στέγνωσε το στόμα μου*, **α.** δίψασα υπερβολικά: «δώσε μου να πω ένα ποτήρι κρύο νερό, γιατί στέγνωσε το στόμα μου». **β.** μιλούσα αδιάκοπα, ιδίως συμβουλευόντας κάποιον: «στέγνωσε το στόμα μου να τον συμβουλευώ, αλλά αυτός πέρα βρέχει».

- στο στόμα μου το 'χω, **α.** λέγεται στην περίπτωση που ξέρουμε τι θέλουμε να πούμε ή γνωρίζουμε πώς να ονοματίσουμε κάτι, αλλά μας διαφεύγει ακριβώς τη στιγμή που γίνεται η κουβέντα. Συνών. στη γλώσσα μου το 'χω. **β.** είμαι έτοιμος να πω κάτι, κρατιέμαι για να μην πω κάτι που δε θα είναι αρεστό σε κάποιον ή κάποιους: «εμένα μη μου κάνεις τον τίμιο, γιατί στο στόμα μου το 'χω ν' αποκαλύψω τη βρομιά σου»·
- στόμα έχει και μιλιά δεν έχει, **α.** είναι ιδιαίτερα ολιγόλογος: «αυτό το παιδί στόμα έχει και μιλιά δεν έχει». **β.** ειρωνική αμφισβήτηση στα λεγόμενα ατόμου πως κάποιος είναι ολιγόλογος, ενώ στην πραγματικότητα είναι το αντίθετο: «ποιος δε μιλάει, ο τάδε; Τι να σου πω, στόμα έχει και μιλιά δεν έχει»·
- στόμα να 'χε, θα μιλούσε, έκφραση που επιτείνει κάποια αρνητική ενέργειά μας: «πώς αντέχει το στομάχι σου με τόσο ποτό; Στόμα να 'χε, θα μιλούσε || το διέλυσες τ' αυτοκίνητό σου έτσι όπως το τρέχεις μέσα στα χωράφια. Στόμα να 'χε, θα μιλούσε»·
- σώθηκα απ' το στόμα του καρχαρία, βλ. φρ. γλίτωση απ' το στόμα του καρχαρία·
- σώθηκα απ' του λύκου το στόμα, βλ. λ. [λύκος](#)·
- σώθηκα απ' του χάρου το στόμα, βλ. λ. [χάρος](#)·
- τ' άκουσα απ' το ίδιο του το στόμα, το άκουσα να το λέει ο ίδιος: «είμαι σίγουρος γι' αυτό που σου λέω, γιατί τ' άκουσα απ' το ίδιο του το στόμα»·
- τα λέμε στόμα με στόμα, κουβεντιάζουμε εντελώς ιδιωτικά: «έβγαλαν όλους τους άλλους έξω απ' το δωμάτιο και τα λένε μέσα στόμα με στόμα»·
- τα λέω έξω απ' το στόμα, βλ. συνηθέστ. τα λέω έξω απ' τα δόντια, λ. δόντι·
- ταίτζω πολλά στόματα, **α.** θρέφω πολλούς ανθρώπους, συντηρώ μεγάλη οικογένεια: «σκοτώνομαι απ' το πρωί μέχρι το βράδυ στη δουλειά, γιατί ταίτζω πολλά στόματα». **β.** δωροδοκώ πολλούς ανθρώπους, για να πετύχω το σκοπό μου: «τάισα πολλά στόματα μέσα στην πολεοδομία, μέχρι να πάρω την άδεια ανέγερσης της πολυκατοικίας δίπλα στην παραλία»·
- της τον (τη, το) δίνω απ' το στόμα ή της τον (τη, το) δίνω στο στόμα (ενν. τον πούτσο, τον ψώλο, την πούτσα, την ψωλή, το πέος, το καυλί), της επιβάλλω το στοματικό έρωτα: «κάθε φορά που κάνουμε έρωτα, της τον δίνω απαραίτητα στο στόμα»·
- το κάνει απ' το στόμα (ενν. τον πούτσο, τον ψώλο, την πούτσα, την ψωλή, το πέος, το καυλί), βλ. φρ. τον (την, το) παίρνει απ' το στόμα (ενν. τον πούτσο, τον ψώλο, την πούτσα, την ψωλή, το πέος, το καυλί)·
- το στόμα μου έγινε παπούτσι ή το στόμα μου έγινε σαν παπούτσι, βλ. φρ. η γλώσσα μου έγινε παπούτσι, λ. γλώσσα·
- το στόμα μου είναι δηλητήριο, βλ. φρ. το στόμα μου είναι φαρμάκι·
- το στόμα μου είναι φαρμάκι, είναι πολύ πικρό, συνήθως από αδιάκοπο κάπνισμα και έντονη κατανάλωση αλκοόλ: «όλη τη νύχτα πίναμε και καπνίζαμε και το πρωί το στόμα μου ήταν φαρμάκι»·
- το στόμα του βγάζει φωτιές, **α.** μιλάει ακατάπαυστα: «όταν αρχίζει να μιλάει, το στόμα του βγάζει φωτιές». **β.** κατακεραυνώνει τους αντιπάλους του ή τους ενόχους σε μια υπόθεση: «όταν ανέβηκε στο βήμα της Βουλής ο τάδε βουλευτής, το στόμα του έβγαζε φωτιές για τους εμπνευστές του αντεργατικού νομοσχεδίου»·
- το στόμα του είναι δηλητήριο, βλ. φρ. το στόμα του στάζει φαρμάκι·
- το στόμα του είναι μέλι, βλ. φρ. το στόμα του στάζει μέλι·

- το στόμα του είναι πετμέζι, βλ. συνηθέστ. το στόμα του στάζει πετμέζι·
- το στόμα του είναι σαν πηγάδι, βλ. φρ. έχει ένα στόμα σαν πηγάδι·
- το στόμα του είναι ρετσέλι, βλ. συνηθέστ. το στόμα του στάζει μέλι·
- το στόμα του είναι ροσόλι, βλ. συνηθέστ. το στόμα του στάζει μέλι·
- το στόμα του είναι σερμπέτι, βλ. συνηθέστ. το στόμα του στάζει σερμπέτι·
- το στόμα του είναι φαρμάκι, βλ. φρ. το στόμα του στάζει φαρμάκι·
- το στόμα του είναι χαβούζα, είναι πολύ βρομόστομος: «όταν θυμώνει με κάποιον, το στόμα του είναι χαβούζα». Αναφορά στις ακαθαρσίες και στα βρομόνερα που περιέχει μια χαβούζα·
- το στόμα του πάει ροδάνι, βλ. συνηθέστ. η γλώσσα του πάει ροδάνι, λ. γλώσσα·
- το στόμα του πάει σαν μυδραλιοβόλο, βλ. φρ. το στόμα του πάει σαν πολυβόλο·
- το στόμα του πάει σαν οπλοπολυβόλο, βλ. φρ. το στόμα του πάει σαν πολυβόλο·
- το στόμα του πάει σαν πολυβόλο, μιλάει αδιάκοπα, ασταμάτητα: «όταν αρχίζει να μιλάει αυτός ο άνθρωπος, το στόμα του πάει σαν πολυβόλο». Αναφορά στο κροτάλισμα των πυροβόλων όπλων·
- το στόμα του πάει σαν ραπτομηχανή, μιλάει αδιάκοπα, ασταμάτητα: «όταν αποφασίσει να μιλήσει αυτός ο άνθρωπος, το στόμα του πάει σαν ραπτομηχανή». Αναφορά στο συνεχή ήχο που αφήνει η ραπτομηχανή, όταν γαζώνει·
- το στόμα του στάζει δηλητήριο, βλ. φρ. το στόμα του στάζει φαρμάκι·
- το στόμα του στάζει μέλι, είναι πολύ γλυκομίλητος, μιλάει πολύ κολακευτικά, με πολλή αγάπη για κάποιον: «κάθε φορά που αναφέρεται στη γυναίκα του, το στόμα του στάζει μέλι». Αναφορά στη γλυκύτητα του μελιού·
- το στόμα του στάζει πετμέζι, βλ. συνηθέστ. το στόμα του στάζει μέλι·
- το στόμα του στάζει ρετσέλι, βλ. συνηθέστ. το στόμα του στάζει μέλι·
- το στόμα του στάζει ροσόλι, βλ. συνηθέστ. το στόμα του στάζει μέλι·
- το στόμα του στάζει σερμπέτι, βλ. συνηθέστ. το στόμα του στάζει μέλι·
- το στόμα του στάζει φαρμάκι, είναι κακεντρεχής, μιλάει με μεγάλη κακία, με μεγάλη κακεντρέχεια, λέει αυτό που μπορεί να στενοχωρήσει, να πικράνει ή να βλάψει κάποιον: «κάθε φορά που αναφέρεται στον τάδε, το στόμα του στάζει φαρμάκι»·
- το στόμα του στάζει χολή, βλ. συνηθέστ. το στόμα του στάζει φαρμάκι·
- το στόμα του χύνει δηλητήριο, βλ. φρ. το στόμα του στάζει φαρμάκι·
- το στόμα του χύνει φαρμάκι, βλ. φρ. το στόμα του στάζει φαρμάκι·
- το στόμα του χύνει χολή, βλ. συνηθέστ. το στόμα του στάζει φαρμάκι·
- το χρήμα αλλού ανοίγει τα στόματα κι αλλού τα κλείνει, βλ. λ. [χρήμα](#)·

- τον αφήνω με το στόμα ανοιχτό ή τον αφήνω μ' ανοιχτό το στόμα, του προξενώ μεγάλη έκπληξη, τον αφήνω κατάπληκτο, άναυδο: «μόλις με είδε με την κουρσάρα και την γκομενάρα που είχα μέσα, τον άφησα με το στόμα ανοιχτό»·
- τον βρήκα με το πιστόλι στο στόμα, βλ. λ. [πιστόλι](#)·
- τον έχω όλο στο στόμα μου, σχολιάζω ή αναφέρομαι συνεχώς σε ένα άτομο που δεν είναι παρόν: «μου ήταν τόσο αγαπητός φίλος κι απ' τη μέρα που έφυγε στο εξωτερικό, τον έχω όλο στο στόμα μου»·
- τον (την, το) παίρνει απ' το στόμα (ενν. τον πούτσο, τον ψώλο, την πούτσα, την ψωλή), το άτομο για το οποίο γίνεται λόγος, ιδίως γυναίκα, επιδίδεται στο στοματικό έρωτα: «η τάδε είναι πολύ καλή στο κρεβάτι και, το κυριότερο, τον παίρνει απ' το στόμα»·
- τον πιάνω στο στόμα μου, μιλώ για κάποιον, ιδίως αναφέρω τις κακές του ιδιότητες, τις παρατυπίες ή τις παρανομίες του: «να του πεις να μην ασχολείται μαζί μου, γιατί, αν τον πιάσω στο στόμα μου, δε θα τον ξεπλένει ούτε ο Νιαγάρας»·
- τον (την) ταΐζει στο στόμα, τον (τη) λατρεύει, τον (την) υπεραγαπά, του (της) πραγματοποιεί κάθε επιθυμία: «είναι πολύ τυχερός, γιατί έχει μια γυναίκα που τον ταΐζει στο στόμα». (Λαϊκό τραγούδι: στους παράνομους τους δρόμους μαύρη μοίρα μ' έριξε. Ως κι η μάνα μου ακόμα, που **με τείζει στο στόμα**, απ' το σπίτι μ' έδιωξε)·
- του άρπαξα μέσ' απ' το στόμα την μπουκιά ή του άρπαξα την μπουκιά μέσ' απ' το στόμα, βλ. λ. [μπουκιά](#)·
- του βγάζω την ψυχή απ' το στόμα, βλ. λ. [ψυχή](#)·
- του βούλωσα το στόμα, τον χτύπησα με τη γροθιά μου στο στόμα του: «αφού δεν έπαιρνε με το καλό, του 'δωσα μια και του βούλωσα το στόμα»· βλ. και φρ. του 'κλεισα το στόμα·
- του 'κλεισα το στόμα, **α.** με τη στάση, τις ενέργειές ή τη συμπεριφορά μου του απέδειξα ότι δεν είμαι αυτός που κατηγορούσε ότι ήμουν, τον αποστόμωσα: «έλεγε πως ήθελα το κακό του, αλλά, όταν πήγα στο δικαστήριο και κατέθεσα υπέρ του, του 'κλεισα το στόμα». **β.** τον δωροδόκησα για να μην πει κάτι κακό ή παράνομο που έκανα: «είχε σκοπό να με καρφώσει, αλλά του 'δωσα πέντε χιλιάδες ευρώ του 'κλεισα το στόμα». (Λαϊκό τραγούδι: το δάσκαλο, το δάσκαλο αυτό το σαρδανάπαλο, που κατσαπλιάδες έχει γύρω, παράδες θα γιομίσετε, **το στόμα αν του κλείσετε**, που τάζει τους κολήγους κλήρο)·
- του 'κλεισα το στόμα μια για πάντα, τον δολοφόνησα, τον σκότωσα, για να μην πει κάτι κακό ή παράνομο που έκανα: «επειδή κάθε τόσο μ' εκβίαζε πως θα με καρφώσει στην Ασφάλεια, του 'κλεισα το στόμα μια για πάντα»·
- του μπούκωσα το στόμα, **α.** τον δωροδόκησα πλουσιοπάροχα, για να μην πει κάτι κακό ή παράνομο που έκανα: «του μπούκωσα το στόμα, για να μην καταθέσει εναντίον μου». **β.** του το γέμισα υπερβολικά με φαγητό: «έτσι όπως του μπούκωσες το στόμα, μπορεί να πνιγεί το παιδί»·
- του πήρα μέσ' απ' το στόμα την μπουκιά ή του πήρα την μπουκιά μέσ' απ' το στόμα, βλ. λ. [μπουκιά](#)·
- του 'φαγα μέσ' απ' το στόμα την μπουκιά ή του 'φαγα την μπουκιά μέσ' απ' το στόμα, βλ. λ. [μπουκιά](#)·
- φάε στόμα, χέσε κώλο! βλ. λ. [κώλος](#)·
- φοβάμαι το στόμα του, φοβάμαι τον τρόπο με τον οποίο μιλάει ή το σκεπτικό με το οποίο κρίνει: «μ' αυτόν τον άνθρωπο θέλω να τα 'χω πάντα καλά, γιατί φοβάμαι το στόμα του»·
- χίλια χέρια ευλογημένα, πολλά στόματα καταραμένα, βλ. λ. [χέρι](#)·